

lenül a pompának, „teatralitás“-nak színében jelenik meg: néha épp az igénytelenségnek, puritánságnak szerepét kell vállalnia. De ki tagadná, hogy lényege szerint ez is csak szerep, olyan nem csekély heroizmust kívánó feladat, melynek méltó betöltése nem kevésbé a tehetségen fordul meg, akár uralkodókra hárul, akár komédiásokra.

Rédey Tivadar

KRAMPOL MIKLÓS: FILM ÉS MŰVÉSZET. Esztétikai füzetek 1. száma. Szerkeszti: Mitrovics Gyula. Budapest, Egyetemi nyomda é. n.

A munka, amelynek szövege előzőleg az Esztétikai Szemle két számában jelent meg, két részre tagolódik: I. A film győzelmi útja, II. Film és művészet. Az első rész a film fejlődéstörténetét tárja elénk, a második részben pedig a film esztétikáját tárgyalja a szerző.

A történeti rész maga is filmszerűen érdekes és izgalmas. Az első technikai kísérletek szinte még játékos tapogatódzásából rohamos crescendoval nő ki a film hatalmas gazdasági és művészi szervezete. A szerző azonban nem elégszik meg a különböző fejlődési fokok időrendi felsorolásával, hanem az új művészet keletkezésének és fejlődésének társadalom-lélektani okait is kutatja. Rámutat a film és a színház viszonyára, végül elénkezik a mához és a mai ember szemszögéből a film kultúrtörténeti jelentőségét abban látja: „hogya a nyelvi kifejezés absztrakt kifejezési lehetőségeivel szemben új, szemléleten alapuló kifejezési eszközt és formát hozott az emberiségnek, a mozgóképet.“

A második részben biztos izléssel nyúl a film esztétikájának kényes kérdéseire. Részletesen vizsgálja a filmrendező alkotótévékenységét, a film és a valóság, a film és a többi művészetek viszonyát. Igyekszik megállapítani a film művészetfilozófiai helyét és jelentőségét, keresi a mozgókép kifejezési határait, a színész szerepét a mozgóképben, a hang jelentőségét és a képzőművészeti alkotások viszonyát a mozgóképhez.

Megállapítja, hogy a film igazi költője a rendező. Rendkívül gazdag szemléltető anyagon mutatja be a rendező alkotó munkáját és így sohasem téved absztrakciókba. Módszeresen elhatárolja a filmet más művészetektől, de témája iránti szeretete nem teszi elfogulttá. A film „művészi eredményeit tekintve kétségtelen, hogy az egyes tiszta művészetek (zene, költészet, képzőművészet) egyenkint speciális irányban koncentrált kifejezési erejét s így azok speciális mélységeit elérni nem fogja.“ A színészre vonatkozóan hangsúlyozza, hogy a színész játéka csak egy része a képek és csak egy tényezője a kifejezési eszközöknek a képen belül. A színész nem uralkodhat a filmen.

Különösen jelentős a könyvnek az a része, amely a hang szerepével foglalkozik. A hang jelentősége, illetőleg a beszéd szerepe nem nyomulhat az előtérbe, mert ellenkezik a film lényegével, egész természetével. A mozgóképnek mindenkor uralkodnia kell a nyelvi kifejezéssel. Ezen a fejezeten keresztül jut el könyvének összegezéséhez, amelyben a film autonómiáját hangsúlyozza. A filmművészt nem érdekelhetik a különböző művészetek kifejezési lehetőségei. A filmnek is „megvan a maga önálló területe, amelynek egyéni törvényei, de határai is vannak. Ha elárulja ezeket, adhat ugyan kétes értékű sikereket, de művészi eredményeket nem hozhat létre, mert szembekerül a többi művészetekkel, melyeknek mindegyike tökéletesebbet alkot a maga területén“.

A könyv bizonyosság arra, hogy kultúrált izléssel és módszeres látással teoretikus úton is megközelíthető a művészetek érzelmi színezetű

bizonyosságokra épülő világa. A kritikus és esztétikus is átélheti azt az evidenciaélményhez hasonló bizonyosságot, amely az alkotóművészt alkotás közben és alkotásával szemben eltölti.

Staud Géza

HUNYADY SÁNDOR: A VIGSZINHÁZ NEGYVEN ÉVE.

(Budapest, 1936)

A Vígyszínház negyvenéves jubileumára jelent meg ez a kis füzet. Kétségtelen, hogy egy ilyen, a nagyközönség számára kiadott illusztrált propaganda-füzetnek is van létjogosultsága, de a Vígyszínház értékelhette volna annyira művészi multját, hogy maradandóbb emlékekkel jelölje meg ezt az évfordulót. Ma, amikor a színháztörténeti kutatás már nálunk is komoly tudományág, szakavatottabb kezekre is lehetett volna bízni a Vígyszínház történetének megírását. Akármi legyen is valakinek a véleménye a mai Vígyszínházról, kétségtelen, hogy ez a színház egy egész korszak szellemének művészi kifejezője és irányítója volt. A naturalista színjátszás fellegvára megérdemelte volna, hogy a kultúrtörténelem fénycsóvját vetítsék rá és megvilágítsák azokat az erőket, amelyek létrehozták és éllették. Jellemző a mai Vígyszínház üzleties szellemére, amelyet saját művészetével szemben képvisel, hogy még multjában sem kultúrértékeket és hagyományt, hanem csak reklámot keres.

— y —

DIÓSSZILÁGYI SAMUEL: HOLLÓSY KORNÉLIA ÉS A MAGYAR OPERA A SZABADSÁGHARC ÉVEIBEN. Makó, 1935. Szerző. Különnyomat a Gyöngyösi István művészeti és irodalmi társaság 1935. évi almanachjából.

A 22 oldalas kis füzet csak részlet a szerzőnek „Hollósy Kornélia és a magyar opera” című készülőben levő monografiájából. A szabadságharcra foglalkozó történeti művek és a korabeli hírlapok közleményei alapján rajzolja meg Hollósy Kornélia alakját és nemzeti színházi szereplését Pest háborús napjaiban. A módszeresen megírt munka végre megtöri azt a közönyt, amelyre zenés színpadjaink történetét kárhoztatták. Kultúrtörténeti szempontból már csak azért is fontos feltárni a magyar zenés színpadok multját, mert a tizenkilencedik századi magyar műzene a színpadi zenéből születik és keletkezését csak úgy érthetjük meg, ha bölcsőjét ismerjük. Nem ismerjük a munka többi részét, de a teljes műben mindenesetre ajánlatos volna a korabeli zenei vonatkozásokat alaposan elmélyíteni.

S—a

THEATRE including books, manuscripts, playbills, prints & drawings, relating to actors, plays & theatres, ballet, circus, conjuring & marionettes. Catalogue 54. London, Spring 1936. J. Kyrle Fletcher Ltd.

A színházi irodalom iránt érdeklődők rendkívül gazdag anyagot találnak ebben a katalógusban. 1597 darab különböző nyelvű, vonatkozó művek sorol fel. Gordon Craig 54 munkájának címét olvashatjuk benne. Az angol színháztudományi munkák majdnem teljes bibliográfiáját adja a tizenhetedik századtól kezdve.

—d

